

בס"ד. שיחת ליל ג' דחג הסוכות ה'תשמ"ט

— לאחרי תפלת ערבית —

בלתי מוגה

א. כרגיל ונהוג מכמה שנים לפתוח בברכה — ברכה המתאימה למוצאי יו"ט והתחלת חול המועד — "גוט מועד".

פתיחה זו — בענין המועד — מזכירה מיד הפס"ד בשו"ע של רבינו הזקן¹ אודות חיוב השמחה בחול המועד ש"שמחה זו היא מצות עשה מן התורה, שנאמר² ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך וגו'". וכידוע גם מ"ש רבינו הזקן בהגהה בריש הלכות שבת ש"חודה"מ . . קרוי מקרא קודש לענין קרבנות כו", כמדובר כמ"פ.

ב. התחלת הדיבור צ"ל לכל לראש בענין של חידוש — החידוש שבחובה"מ סוכות דשנה זו — שנת העיבור, שנקראת בכתוב³ "שנה תמימה": העיבור הוא ע"י הוספת חודש אחד באמצע השנה, חודש אדר. והוספת חודש זה באמצע השנה פועלת על כל השנה, החל מהחודש הראשון בשנה (כמה חדשים לפני חודש העיבור), שהשנה כולה נעשית "שנה תמימה".

ובהדגשה יתירה בחודש הראשון, חודש תשרי — ראשון מלשון ראש, ותשרי אותיות רשית⁴ — להיותו בדוגמת ה'ראש" שכולל את החיות של כל אברי הגוף, וממנו נמשכת החיות לכל אברי הגוף כפי שהם במקומם, ונמצא, שכל עניני חודש העיבור כלולים בחודש תשרי.

והנה, חודש העיבור קשור עם ענין השמחה:

הוספת חודש העיבור (כדי להשלים החסרון שבשנת הלבנה לגבי שנת החמה) היתה יכולה להיות בכל אחד מחדשי השנה, ואעפ"כ נקבע חודש העיבור לחודש אדר — "החודש אשר נהפך להם גו' לשמחה"⁵, כלומר, יחודו של חודש אדר מכל שאר חדשי השנה, הוא בענין השמחה, חודש של שמחה, ולא רק שמחה סתם, אלא שמחה שבאה מהפיכת ענין בלתי-רצוי, "מיגון לשמחה", שהיא שמחה גדולה ביותר, כיתרון האור מן החושך⁶, וכיתרון המתיקות מן המרירות, כמובן וגם פשוט, ובפרט ע"פ ביאורי רבותינו נשיאינו בתורת החסידות⁷.

(1) אר"ח סתק"ט ס"ו.

(2) פ' ראה טז, יד.

(3) בהר כה, ל. וראה ערכין לא, א — במשנה.

רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ב ה"ה.

(4) בעה"ט עקב יא, יב.

(5) אסתר ט, כב.

(6) קהלת ב, יג.

(7) ראה תניא פכ"ז. ספר הערכים חב"ד ערך

אור ביחס לחושך. וש"נ.

ומכיון שחודש העיבור פועל על (כל חדשי השנה, כולל ובמיוחד) חודש תשרי — ניתוסף על ידו בענין השמחה, ובפרט בחג הסוכות, "זמן שמחתנו", ובחג הסוכות עצמו — שמחת בית השואבה.

ג. ועילוי מיוחד בלילה זה — ליל שלישי דחג הסוכות, שקביעותו (בשנה זו) ביום הרביעי בשבוע:

לכל לראש — המעלה דשלישי בנוגע לענין ה"חזקה", "בתלת זימני הוי חזקה"⁸, היינו, שבכל עניני חג הסוכות, כולל ובמיוחד שמחת בית השואבה, נעשה תוקף וחוזק כו'. וכידוע ש"שלישי" הוא לשון שבח, כמו "ושלישים על כולו"⁹. ולהעיר גם מהעילוי דיום השלישי (בשבוע) שהוכפל בו כי טוב¹⁰, ודוגמתו בכל ענינים ד(יום) שלישי, ובנדו"ד, יום השלישי דסוכות. ונוסף לזה — קביעותו ביום רביעי בשבוע, השייך לכללות הענין דשנת העיבור:

התוכן דשנת העיבור הוא — להשלים החסרון דשנת הלבנה לגבי שנת החמה, ולא רק השלמת החסרון, "קרוב מאחד עשר יום"¹¹, אלא הוספת חודש שלם (שלושים יום), שע"ז נעשית שנת הלבנה גדולה יותר משנת החמה.

וענין זה קשור עם יום רביעי בשבוע — שבו נתלו המאורות, חמה ולבנה, "שני המאורות הגדולים"¹², אלא שבגלל קטרוג הלבנה נתמעטה ונעשית "המאור הקטן"¹², וכתוצאה מזה נעשה החסרון בשנת הלבנה לגבי שנת החמה, חסרון שמתמלא ונשלם בשנת העיבור, ובוה נרמזת גם השלימות דהלבנה לעתיד לבוא, שאז יחזור להיות "שני המאורות הגדולים", ולא עוד, אלא שהלבנה תהי' באופן נעלה יותר לגבי החמה — "נקבה תסובב גבר"¹³.

ומזה מובן, שגם ההוספה בשמחה בחג הסוכות שבשנת העיבור (חודש אדר, "החודש אשר נהפך גוי לשמחה") היא בהדגשה יתירה ביום הרביעי בשבוע, יום שלישי דסוכות (בקביעות שנה זו).

ומכאן באים לעילוי נוסף — חיבור שלישי ורביעי (יום שלישי דסוכות שחל ביום הרביעי בשבת), ובלשון חז"ל¹⁴ "גימ'ל דל"ת — גמול דלים", החל מצדקתו של הקב"ה בהתהוות והמשכת החיות לכל סדר ההשתלשלות¹⁵, עד לעוה"ז הגשמי, בגדרי המקום והזמן (ודוגמתו בימים — יום השלישי דסוכות) ויום הרביעי (בשבוע), כנ"ל).

*

(12) בראשית א, טז.
 (13) ירמ' לא, כא.
 (14) שבת קד, א.
 (15) ראה אגה"ק סי"ז.

(8) ב"מ קו, רע"ב. וש"נ.
 (9) בשלח יד, ז.
 (10) פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו).
 (11) רמב"ם הל' קידוה"ח פ"א ה"ב.

ד. מעלת התמימות — יש למצוא גם אצל האושפיזין העיקריים שבינם הזה (שעמהם ולאחריהם באים כל שאר האושפיזין), הן בנוגע לאושפיזין שבזוהר¹⁶ — יעקב (ועמו אברהם יצחק משה אהרן יוסף ודוד), והן בנוגע לאושפיזין החסידיים (הפנימיות דהאושפיזין שבזוהר) שנתגלו ונתפרסמו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹⁷ — אדמו"ר הזקן (ועמו הבעש"ט, המגיד, אדמו"ר האמצעי, הצ"צ, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר מהורש"ב, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו — יוסף, כנגד שמע"צ¹⁸, שכולל את כולם).

כדי למצוא ענינם של האושפיזין — יש להסתכל בתורה, ובלשון הידוע¹⁹ "אסתכל²⁰ באורייתא", שהרי התורה היא ענין עיקרי אצל כאו"א מישראל, ועאכו"כ אצל האושפיזין, שאצלם מודגש הענין ד"אנא נפשי כתבית יהבית"²¹, כמו אצל הקב"ה (שהרי "צדיקים דומין לבוראם"²²).

ובנוגע ליעקב — אין צורך לחפש, כי, בהתחלת סיפור התורה אודותיו, מפורש בכתוב²³ "ויעקב איש תם" — מעלת התמימות.

ה. וביאור הענין:

בפירוש הכתוב²⁴ "תמים תהי' עם ה' אלקיך" — מבאר רבינו הזקן (האושפיזא החסידי) בלקו"ת פ' נצבים²⁵ ש"ע"י המצוות אזי תהי' תמים ושלם ככל אברי הנפש, משא"כ אם חיסר מצוה אחת או פגם בה הרי נעשה מחוסר אבר .. אך אם כבר חטא על הנפש ופגם באיזה מצוה .. צריך לתקן הפגם והחסרון .. עז"נ²⁶ כי המצוה הזאת, דקאי על התשובה, דלעיל מיני' כתיב²⁷ כי תשוב אל ה' .. והיא המצוה אשר אנכי מי שאנכי מצוך כו"²⁸.

כלומר, ב"תמימות" ישנם שני אופנים: (א) תמימות מלכתחילה, כפי שצ"ל מצד השבועה "תהי צדיק ואל תהי רשע"²⁹, (ב) תמימות שבאה לאחרי שחטא ופגם ועבר את הדרך, שנעשה מצב של חסרון, ואח"כ נתתקן ונשלם ע"י עבודת התשובה, שזוהי תמימות נעלית יותר³⁰ כיתרון האור מן החושך כו'.

(22) רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח. ועוד.

(23) תולדות כה, כז.

(24) שופטים יח, ג.

(25) מה, ג.

(26) נצבים ל, יא.

(27) שם, יו"ד.

(28) וממשיך שם (בחצצ"ג) "וכ"כ ב"ר תח .. בשם הרמב"ן דפסוק כי המצוה הזאת קאי על מצות התשובה".

(29) נדה ל, סע"ב. תניא בתחלתו.

(30) ועפ"ז יומתק הטעם שהפסוק "תמים תהי' עם ה' אלקיך", שנאמר בפ' שופטים, נתבאר

בדרוש על הפסוק "כי המצוה הזאת" שבפ' נצבים — להרגיש מעלת התמימות שע"י התשובה

שאודותה מדובר בפ' נצבים, הפרשה שקורין

(16) ח"ג קג, ב ואלך. ועוד.

(17) שיחת ליל א' דחגה"ס תרצ"ז ותש"ג. ועוד.

(18) זח"א רח, רע"ב.

(19) זוהר ח"א קלד, סע"א. ח"ב קסא, רע"ב.

ח"ג קעח, א.

(20) להעיר, ש"אסתכל" פירושו הסתכלות

הרבה, הבטה יתירה, עיון והתבוננות כו', ולא ראי' בעלמא. ומצינו חילוק זה בהלכה — שיש דברים שאסור להסתכל בהם, להסתכל דייקא, אבל ראי' בעלמא מותר (ראה שו"ע אדה"ז או"ח סקמ"ח סל"ו — ממג"א שם סקל"ה), ובענינים מסויימים יש תועלת בהראי' (ראה טושו"ע או"ח סרכ"ט ובכ"י שם).

(21) שבת קה, א (כגירסת הע"י).

והתמימות דשנת העיבור היא התמימות שנעשית ע"י התשובה — כי החסרון בשנת הלבנה הוא בגלל הקטרוג, היפך הזכות, דוגמת ענין החטא³¹, ובמילא, תיקון והשלמת החסרון דשנת הלבנה הוא ע"ד וברוגמת ענין התשובה, שע"י נעשה עליו גדול יותר — מעלת הלבנה על החמה לעתיד לבוא, שאז תהי' שלימות התשובה, כמאמר³² משיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא.]ויש לומר, שמעלת הלבנה לגבי החמה לאחר וע"י הירידה שבמיעוט הלבנה, מרומזת בלשון "לכי ומעטי את עצמך"³³ — "הליכה" דייקא, היינו, שהמיעוט הוא כדי שלאח"ז תתעלה באופן של הליכה, הליכה אמיתית (שהרי הקב"ה אמר לה "לכי"), באופן שבאין-ערוך לגבי הדרגא הקודמת, מצד מעלת התשובה, שהיא באופן של דילוג וקפיצה³⁴ לגבי המצב הקודם³⁵]. ולהעיר, שהתמימות שע"י התשובה בשנת העיבור קשורה גם עם מספרה של השנה, תשמ"ט — שסימנה "תשמט ידיך"³⁶, כלומר, השמטת הענינים הבלתי-רצויים, שזהו"ע התשובה³⁷.

ו. עפ"ז מובן גם בנוגע לתמימות של יעקב — תמימות נעלית יותר לאחר הקדמת הירידה, מעין ודוגמת התמימות שע"י התשובה: יעקב — עם היותו "איש תם", הרי נקרא "יעקב" מלשון עקב, ע"ש "וידו אוחות בעקב עשו"³⁸, שמורה על הירידה עד לבחי' עקב, היינו, שגם בבחי' עקב יומשך היו"ד, ועד שהיו"ד נעשה הר"ת ד"עקב", שע"י נעשה עליו גדול יותר, עד לבחי' "עשר אפשרנו לך" (כפי שמבאר רבינו הזקן — האושפיזא החסידי — בתורה אור³⁹).

ומודגש גם בשני שמותיו — יעקב וישראל — שנקרא תחלה בשם "יעקב", מלשון עקב, ורק לאח"ז נקרא בשם "ישראל"⁴⁰ (ע"ש "כי שרית גו"⁴¹), אותיות "לי ראש"⁴², שאז נעשה כמו מציאות חדשה, באין-ערוך לגבי

(36) ל' הכתוב — ראה טו, ג.
 (37) והמשך הכתובים (בקשר ובשייכות לענין השמיטה) "ולא ירע לבבך גו'" (שם, יו"ד) — לרמז שעבודת התשובה צריכה להיות בסבר פנים יפות, מתוך שמחה וטוב לבב.
 (38) תולדות כה, כו.
 (39) ר"פ ויצא.
 (40) ולהעיר, שאף שנאמר "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהי' שמך" (וישלח לה, יו"ד), הרי, "אהרתי קרא" (ברכות יג, א), ולכן, גם הלימוד וההוראה מהשם "יעקב" הו"ע נצחית, תורה והוראה נצחית.
 (41) וישלח לב, כט.
 (42) ראה פ"ח שער הלולב פ"א. שעה"פ וישלח לב, כט. ס' הליקוט'ים ויחי מזו, כת. מח, ב. ועוד.

לעולם קודם ר"ה (לקו"ת ר"פ נצבים), בסיומו של חודש אלול, שהמלך בשדה ומקבל כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, וממלא בקשותיהם כו' (שם ראה לב, ב).
 (31) אף שכוונתה היתה רצויה, שאמרה "דבר הגון" (חולין ס, ב) — דוגמת היצה"ר שכוונתו רצויה, לטובת האדם שיתגבר עליו וינצחו, כמשל הזונה שבזה"ק (ח"ב קסג, א) המובא בתניא (ספ"ט. ספכ"ט).
 (32) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. שה"ש נ, סע"ב. ובכ"מ.
 (33) חולין שם.
 (34) ומטעם זה התשובה היא "בשעתא חדא וברגע חדא וביומא חדא" (זח"א קכט, סע"א).
 (35) ראה לקו"ת דרושי ש"ש סה, א. ד"ה ביום השמע"צ תשמ"פ פ"ה (ס"ה מלוקט ע' שסח). וש"נ.

מציאותו הקודמת, כריחוק הערך ד"עקב" לגבי "ראש", ובמילא, ניתוסף גם בענין התמימות באופן שבאין-ערוך.

ועד"ז מצינו בדברי ימי חייו של יעקב:

במשך ימי חייו, אירעו אצלו כו"כ ענינים בלתי-רצויים — צרת עשו, צרת לבן וכו', ולא עוד אלא שגם כש"ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף"⁴³, וכפי שאמר יעקב בעצמו "מעט ורעים היו ימי שני חיי"⁴⁴. אבל בסוף שנות חייו — "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה"⁴⁵, בגימטריא "טוב", מבחר שנותיו⁴⁶, וכמבואר בכ"מ⁴⁷ שי"ז שנים הטובות תיקנו והשלימו את החסרון ד"מעט ורעים", כיתרון האור מן החושך.

ז. ועד"ז בנוגע לאדמו"ר הזקן:

ובהקדים השייכות לענין העיבור⁴⁸ — כידוע הסיפור אודות גדלותו של רבינו הזקן בחכמת התכונה, חשבון מהלך השמש והירח כו', עוד בהיותו סמוך על שולחן חותנו כו', כפי שנמסר ונתפרסם ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו⁴⁹.

אדמו"ר הזקן נקרא אף הוא בשני שמות — שהחילוק ביניהם הוא מן הקצה אל הקצה, דוגמת החילוק בין השמות "יעקב" ו"ישראל" (עקב וראש) — שם הראשון בלשון הקודש, "שניאור", ושם השני בלע"ז, "זלמן"⁵⁰. ותוכן השמות — שהענין ד"שניאור", שני אור, האור דתורת הנגלה והאור דתורת הנסתר, פנימיות התורה⁵¹, צריך להיות נמשך למטה, עד לשם לע"ז, כולל גם פירושו "זלמן" אותיות "לזמן"⁵², המורה על גדרי העולם (זמן ומקום), שכן, ע"י הירידה למטה נעשה עליו גדול יותר כו', כנ"ל.

*

ח. ענינם של האושפיזין — יעקב ואדמו"ר הזקן — קשור גם עם שיעור חומש היומי, יום רביעי בפרשת ברכה:

הנקודה המשותפת של האושפיזין הו"ע התורה: יעקב — "איש תם יושב אהלים"²³, "אהלו של שם ואהלו של עבר"⁵³, וכמ"ש⁵⁴ "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל", ואדמו"ר הזקן — שניאור, שני האורות שבתורה⁵⁵, נגלה ונסתר.

(40) אלא, שמקשרים זה גם עם לשון הקודש — "זלמן" אותיות "לזמן" (נסמן לקמן הערה 52).
 (51) ראה לקו"ש ח"ו ע' 37. וש"נ.
 (52) ראה לקו"ש שם ע' 41. וש"נ.
 (53) פרש"י עה"פ.
 (54) תהלים עח, ה.
 (55) ודוגמתו ביעקב — "אהלים" לשון רבים, תושב"כ ותושבע"פ (ראה אוה"ת להצ"צ עה"פ. ועוד).

(43) פרש"י ר"פ וישב.
 (44) ויגש מז, ט.
 (45) ר"פ ויחי.
 (46) בעה"ט עה"פ. "היום יום" ח"י טבת.
 (47) ראה זח"א קפ, סע"א. רטז, ב. וראה גם בעה"ט שם.
 (48) ראה גם ספר השיחות תש"ג ע' 117. עי"ש.
 (49) ראה "היום יום" ד' שבט. ספר התולדות אדה"ז (כ"פ תשל"ח) ח"א ע' 83 ואילך.

ישיעור חומש היומי — ברכתיהם של זבולון וישכר, וכן גד, דיש לומר שהם ג' דרגות ואופנים בלימוד התורה:

ישכר — ענינו תורה, "ישכר באוהליך", "ישיבת אהליך לתורה"⁵⁶, (שזהו"ע "יושב אהלים").

זבולון — אף שנאמר בו "זבולון בצאתך" ("לסחורה")⁵⁶, ישנו גם ה"זבולון" שבלמוד התורה גופא (זבולון שבישכר)⁵⁷ — לימוד התורה הקשור עם חלק המעשה בפועל, "לאסוקי"⁵⁸ שמעתא אליבא דהלכתא⁵⁹, כי כללות ענין המעשה (בערך הלימוד) הוא כמו "מסחר", ולכן הלימוד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, נחשב כיציאה לעסוק בסחורה ("זבולון בצאתך"), יציאה מלימוד באופן של "יגדיל תורה ויאדיר"⁶⁰ ("ישכר באוהליך") ללימוד הקשור עם מעשה בפועל ("סחורה").

וגד — שבברכתו נאמר "כי שם חלקת מחוקק ספון"⁶¹, מקום קבורת משה⁶², ש"קיבל תורה מסיני ומסרה כו"⁶³ עד סוף כל הדורות — ש"נמשל כאריות .. גיבורים", ומנצחים במלחמה באופן ד"וטרף זרוע אף קדקד"⁶⁴, ע"י תכונת המסירת-נפש, ודוגמתו בלימוד התורה — מסירת נפשו להקב"ה כהקדמה ללימוד התורה.

והענין בזה:

בלימוד התורה ישנו עיקר גדול — "ברכו בתורה תחלה"⁶⁵. היינו, שהלימוד צ"ל חדרו בידיעה והכרה על "נותן התורה", שאז לימוד התורה עד לפס"ד להלכה הם בהתאם לרצונו של הקב"ה, כולל גם שההלכה נעשית בעה"ב על מציאות העולם — "הליכות עולם לו"⁶⁶.

ובפרטיות יותר — שהברכה ("ברכו בתורה תחלה"), "ברוך אתה ה', מורה על מסירת נפשו לה', וזהו"ע ד"ברכו בתורה תחלה", שלימוד התורה הוא לאחרי ההכנה דמסירת נפשו לה'⁶⁷, כולל גם שהלימוד עצמו הוא מתוך מסירת נפש, שמוסר נפשו ורצונו שלא לחשוב אודות ענינים אחרים מלבד לימוד

(56) לג, יח ובפרש"י.

(57) נוסף לכך שגם זבולון כפשוטו קשור עם לימוד התורה — זבולון וישכר עשו שותפות, וזבולון .. יוצא לפרקמטיא .. ומשתכר ונותן לתוך פיו של ישכר, והם יושבים ועוסקים בתורה, לפיכך הקדים זבולון לישכר, שתורתו של ישכר על ידי זבולון היתה" (פרש"י עה"פ). ולהעיר גם ממש" (משלי ג, יח) "ותומכי מאושר", א"ת מאושר אלא מראשו (זח"ג נג, ב), היינו, שתמכין דאורייתא (זבולון) נעשים בכחי ראש.

(58) יומא כו, א.

(59) להעיר מהשייכות לאדמו"ר הזקן (האופשיציא החסידי) — בעל השולחן-ערך, שבו

בחר הרב המגיד מבין כל תלמידיו לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. בתוספת טעמי ההלכות, הלכות בטעמיהן (דלא כש"ע דהבי" שיש בו רק פסקי דינים ללא טעמי ההלכות), כמובא בהקדמת הרבנים בני הגאון המחבר.

(60) ראה חולין ט, ב. וש"נ.

(61) לג, כא.

(62) פרש"י עה"פ.

(63) אבות רפ"א.

(64) שם, כ ובפרש"י.

(65) ראה נדרים פא, א. לקו"ש חט"ו ע' 3. וש"נ.

(66) ראה מגילה כח, סע"ב. וש"נ.

(67) ראה תניא ספמ"א.

התורה (כמו המס"נ הדרושה במלחמה — "שלא יחשוב לא באשתו ולא בבניו .. ויפנה מכל דבר כו"68).

וכידוע הביאור במארוז"ל⁶⁹ "לא ניתנה התורה .. אלא לאוכלי המן" — שבזמן הקבוע ללימוד התורה צ"ל במעמד ומצב ד"אוכלי המן", שלא היו להם דאגות ובלבולים מעניני העולם, מכיון שקיבלו כל צרכיהם מן המוכן, ודוגמתו בכאו"א מישראל, בכל זמן ובכל מקום, שבעת לימוד התורה צריך להסיח דעתו מכל שאר הענינים (דאגות מעניני העולם, רצון לאכילה ושתי', וכיו"ב), כדי שכל שימת-לבו תהי' אך ורק בלימוד התורה, כמו "אוכלי המן", דור דעה של משה רבינו⁷⁰, שבשבילם נשאר גם הוא במדבר, וממתין לבוא ולהכנס יחד עמהם לארץ ישראל⁷¹.

ונמצא, שבשיעור היומי מדובר אודות ג' ענינים בלימוד התורה — לימוד התורה באופן ד"יגדיל תורה ויאדיר" (ישכר), לימוד התורה לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא (זבולון), וההקדמה ד"ברוכו בתורה תחלה", ענין המס"נ (גד) — הנקודה המשותפת של האושפיזין דיום שלישי⁷² דסוכות.

*

ט. ויש להוסיף ולבאר ההוראה משיעור חומש היומי — בנוגע לשמחת בית השואבה בלילה הזה:

נוסף לכך ששמחת בית השואבה בליל ג' דסוכות היא בפעם השלישית, שיש בה העילוי ד"חזקה" — ה"ה שמחת בית השואבה הראשונה בחוה"מ⁷³, שאז, ישנה האפשרות והצורך לצאת ממקומו ולנסוע למקומות אחרים, עד למקומות רחוקים, כדי לשמח (או להוסיף בשמחה) את היהודים הנמצאים במקומות אלו, שגם הם ישמחו בשמחת בית השואבה, ובהתאם להוראה דהשנה ש"מינה אזלינן" — באופן דתְּשַׂמַח וּתְשַׂמַח, ובאופן ד"הקהל⁷⁴ את העם האנשים והנשים והטף"⁷⁵.

(71) ראה תנחומא חוקת יו"ד. במדב"ר פי"ט, יג. ועוד.

(72) וכנגדו — ג' ענינים בלימוד התורה, וכולל גם התוקף ד"חזקה" בלימוד התורה.

(73) מלבד כאשר סוכות חל ביום החמישי בשבוע, שאז, חל ג' דהסוכות ביום הש"ק.

(74) וילך לא, יב.

(75) דאף שיש חילוקי דרגות באופן השמחה — חסידים ואנשי מעשה שמרקים כו' — וזורקים אבוקות של אור (ד' או ח' אבוקות), ושאר כל העם, האנשים והנשים, שבאים לראות ולשמע (סוכה נא, רע"ב ובפרש"י), מ"מ, כולם השתתפו בשמחה זו.

(68) רמב"ם הל' מלכים ספ"ז.

(69) מכילתא ר"פ בשלח. שם טז, ד.

(70) שישנו ופועל בכאו"א מישראל — כפי שמבאר רבינו הזקן (האושפיזא החסיד) בתניא (רפ"מ"ב) בפי' הכתוב "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה'", שענין היראה הוא "מילתא זוטרת" אצל כאו"א מישראל (כמו אצל משה) מצד ניצוץ משה שבקרבו, שמה מובן, שמה רבינו ישנו ופועל בכאו"א מישראל, לא רק בפנימיות נפשו, באופן מקיף כו', אלא גם בפועל ובגלוי, ובלשון הכתוב — "ליראה את ה' גו' ללכת בכל דרכיו גו' לשמור את מצוות ה' וגו'", במחשבה דיבור ובמעשה.

וענין זה מודגש במיוחד בשיעור חומש היומי — "שמח זבולון בצאתך", ציווי והוראה ונתינת-כח לצאת ממקומו ("בצאתך") כדי לשמח ("שמח") עוד יהודים בשמחת בית השואבה.

י. ותוספת נתינת-כח — מברכתו של גד, "וטרף זרוע אף קדקד":
 כשמרעישים אודות ההוספה בשמחת בית השואבה, בתוקף של "חזקה", כולל גם לצאת ממקומו ולנסוע מחוץ לעיר כו' — יכול משהו לטעון: היתכן שאומרים לו לעזוב את מקומו, לצאת מן הסוכה, "סוכת שלום"⁷⁶, ולנסוע למקום רחוק?⁷⁷ כדי לשמח יהודים בשמחת בית השואבה — בה בשעה שיכול לעסוק בלימוד התורה, ענינם של האושפיזין, יעקב ואדמו"ר הזקן!
 ובפרט יהודי שנקרא על שמם — ר' שניאור זלמן, ר' יעקב — טוען ר' שניאור זלמן ור' יעקב שצריך לעסוק בתורה, בהתאם לענינם של האושפיזין בלילה הזה שהוא נקרא על שמם!

ועד"ז בנוגע ליהודי שעוסק בצרכי ציבור באמונה — ובהקדמה:
 למרות גודל העילוי של לימוד התורה — הרי העסק בצרכי ציבור באמונה דוחה לימוד התורה⁷⁸. ובפרט שנוסף על העסק בצרכי ציבור באמונה, יש לו גם קביעת עתים לתורה בכל יום, החל משיעורי חת"ת.

ומכיון דאתינין להכי, יש להעיר בדרך אגב, שגם מי שמאיזו סיבה שתהי' אינו עושה זאת — הרי, גם כשנמצאים במעמד ומצב ד"תמים תהי' עם ה' אלקיך" צ"ל ענין התשובה, ו"אין לך דבר שעומד בפני התשובה"⁷⁹, ובמילא, מכאן ולהבא יתחיל ללמוד שיעורי חת"ת, ולא עוד, אלא שישפיע גם על אחרים, להיות "נר להאיר"⁸⁰, בהתאם לכך שהתורה היא "תורה אור"⁸¹, וכהוראת התורה שצריך לנהוג בה "טובת עין" וללמדה לאחרים, "טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל"⁸², וכפס"ד רבינו הזקן בהלכות ת"ת⁸³ "מ"ע של תורה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אע"פ שאינן יוצאי ירכו, שנאמר⁸⁴ ושננתם לבניך .. התלמידים קרויים בנים".

ובנוגע לעניננו — טוען אותו עסקן ציבורי: מכיון שצריך לעסוק בענינים ציבוריים של כל העיר כולה, כולל גם לראות שישמחו בשמחת בית השואבה — איך יעזוב את הכל ויסע למקום רחוק כדי לפעול שם?!

(שם ס"ע ס"ד). וראה לקו"ש חכ"א ע' 245. וש"נ.
 79) רמב"ם הל' תשובה ספ"ג.
 80) ראה לקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך. וש"נ.
 81) משלי ו, כג.
 82) שם כב, ט. וראה נדרים לח, א.
 83) פ"א ה"ח.
 84) ואתחנן ו, ז.

76) כפי שאמרו בתפלות דלילות דיו"ט.
 77) למרות הטורח כו' — טלטולא דגברא שקשים מטלטולא דאיתתא (כתובות כח, א. וש"נ), כולל גם הטלטול דנשים וטף, כאמור, שגם הם משתתפים בשמחת בית השואבה.
 78) שהרי תורתו אומנתו מפסיק לק"ש (שו"ע ואדה"ז אור"ח סו"ס קו), ועוסק בצ"צ לא מפסיק

ועוד וג"ז עיקר: מניין יקח כח לפעול גם מחוץ לעיר — מחוץ ל"עיר אלקינו"⁸⁵, שגם שם תהי' שמחת בית השואבה, שמחה הקשורה עם תורה, "ושאבתם מים בששון"⁸⁶, "אין מים אלא תורה"⁸⁷ — כיצד יוכל לפעול זאת כשיצא מחוץ ל"עיר אלקינו"?

והמענה לזה בברכתו של גד — "וטרף זרוע אף קדקד":

כשיהודי יוצא מחוץ למקומו, מחוץ ל"עיר אלקינו" — יש לו את הכח משבט גד, שהיו גבורים, ומנצחים באופן ד"וטרף זרוע אף קדקד", כולל גם שאם מישהו רוצה למנוע ממנו לצאת כו' עי"ז שאוחזו בזרועו, או שמסביר לו ע"פ השכל שב"קדקד" (להיותו אדם שכלי, ובפרט שלמד תורה, ויש לו הסברה ע"פ תורה), שצריך להשאר במקומו, לאכול סעודת יו"ט ולשמוח בשמחת החג בסוכתו — אזי "וטרף זרוע אף קדקד", שיסביר לו ע"פ שכל שצריך לצאת מד' אמותיו ולנסוע מחוץ לעיר, ולא עוד, אלא שלוקחו בזרועו, ולוקח עוד כמה יהודים, ונוסע יחד עמהם מחוץ לעיר⁸⁸ כדי לשמח יהודים נוספים (שכולם עם אחד, בני יעקב, יעקב חבל נחלתו"⁸⁹, ובני ישראל), בשמחה של תורה⁹⁰ ושמחה של מצוה, החל מהשמחה על ש"בנו בחרת מכל עם ולשון" בעת מתן תורה⁹¹.

*

יא. והמעשה⁹² הוא העיקר⁹³:

יש להוסיף בשמחת בית השואבה השלישית ביתר שאת וביתר עוז — באופן של "חזקה", ובאופן של שלימות ד"שנה תמימה", ובהדגשה יתירה ביום הרביעי בשבוע שבו נתלו המאורות (כנ"ל ס"ג).

וכל זה — הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לפעולה על הזולת, כמודגש גם בחיבור ג' וד' (יום שלישי דסוכות שחל ביום רביעי בשבוע), "גמול דלים", היינו, שהולך לשמח יהודים שהם בבחינת "דלים" בענין זה, כולל גם אלו

85) תהלים מח, ג.

86) ישע"י יב, ג.

87) ב"ק יז, א. וש"נ.

88) וגם בהיותו בדרך — בהליכתו או בחירתו, או בשתיים — פועל בכל המקומות שעובר בדרך, אפילו כשאינו מתעכב אלא רק עובר בהם, עי"ז שמתחלל ואומר מה נאה אילן זה, מה נאה מושב זה כו'.
89) האזינו לב, ט.

90) ובאופן ד"שני אור", נגלה ונסתר, ששייכים לכאו"א מישראל — כמודגש אצל רבינו הזקן, הן בנוגע לשולחן-ערוך (נגלה), שנתפשט ונתקבל בכל תפוצות ישראל בשם "שו"ע הרב",* והן בנוגע

לתניא (נסתר), כדברי רבינו הזקן שתורת החסידות אינה עבור חסידים בלבד, אלא עבור כל ישראל (אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' דש. וש"נ).

91) ולהעיר מפס"ד רבינו הזקן בשו"ע (או"ח ס"ט ס"ד) "כשאומר ובנו בחרת (בכל יום בברכות ק"ש) יזכור מעמד הר סיני".

92) אבות פ"א מי"ז.

93) עיקר גם ביחס לתורה (ענינם של האושפיון, ושיעור היומי בחומש, כנ"ל בארוכה) — שהרי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה (קידושין מ, ב. וש"נ).

בשם "שו"ע הרב", משא"כ אצל החסידים — אין זה תואר מטפיך כו', אלא ישנו תואר נעלה יותר שבכלל מאתיים מנה כו'.

* ואזדרבה — אצל אלו שאינם חסידים, נקרא

ששמחים בשמחת בית השואבה כדי לצאת ידי חובתם בלבד, ועד שצובטים את הלחיים שתעלה בהם אדמימות, כדי שכל הרואה אותם יחשוב שאדמימות הלחיים היא מפני גודל השמחה... ולכן צריכים לפעול אצלם שמחה אמיתית, שלא ע"י צביטת הלחיים.

ולהעיר מהמבואר בשיעור היומי ברמב"ם⁹⁴ שנפשו של כל אדם היא "קנין הקב"ה" ["קנין" דייקא, לשון של חביבות, ע"ד לשון המשנה "חמשה קנינים קנה הקב"ה בעולמו"⁹⁵], שלכן "אין לאדם רשות על גופו כלל להכותו... ולא לצערו כו", "כפס"ד רבינו הזקן (האושפיזא החסידי) בשו"ע⁹⁶, כולל גם — שלא לצבוט את הלחיים...

וכאמור, יש לצאת ממקומו כדי לפעול מחוץ לעיר, "עיר אלקינו", מחוץ לד' אמותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, לאחר ששוקחים הכח מנשיא הדור, מב' שמותיו — יוסף, ע"ש "יוסף ה' לי בן אחר"⁹⁷, לעשות מ"אחר" "בן"⁹⁸. ויצחק, ע"ש הצחוק והשמחה [באופן ד"שמח תשמח", לא רק שמחת עצמו, אלא גם לשמח אחרים, "הקהל את העם האנשים והנשים והטף"], ולוקחים גם את תוכן הדברים האמורים לעיל, עכ"פ באופן של נקודות, נקודה שהיא עיקר ושורש והתחלת הענין⁹⁹, עד לנקודת התמצית שהיא הסך-הכלל והענין.

וע"ד שמצינו בהנהגתו של יעקב — שתחלה הי' "יושב אהלים", "אהלו של שם ואהלו של עבר", ומשם לקח את הכח לצאת ולפעול בחוץ לארץ. ולא עוד, אלא שבהיותו בחוץ לארץ העמיד את בית ישראל באופן ד"מטתו שלימה"¹⁰⁰, ודוגמתו בנדו"ד — שהתחלה היא בבית-הכנסת ובית-המדרש של נשיא דורנו, ומשם לוקחים את הכח לפעול גם בחוץ, ובאופן ד"מטתו שלימה" — בנוגע למושפעים (שנקראים בנים), שיש לו מהם רוב נחת, בראותו שרוקדים בשמחת בית השואבה בשמחה אמיתית, ועד שנעשים "נרות להאיר".

יב. ויה"ר ששמחת בית השואבה השלישית, תפעל חזקה בענין השמחה על כל השנה כולה — שנה של שמחה, שמחה גדולה ביותר, כמארז"ל¹⁰¹ "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", שמזה מובן, ששמחת בית השואבה פועלת ש"רואה שמחה בכל משך ימי חייו"¹⁰².

וכן בנוגע לענין התורה (ענינם של האושפיזין) — שהשנה כולה נעשית

98 ראה אוה"ת להצ"צ עה"פ. ועוד.
99 דוגמא לדבר בשיעור היומי ברמב"ם — התחלת הלכה, שמתחיל במנין המצוות שיתבאר בהלכה זו — נקודות של הלכה זו.
100 ויק"ר פל"ו, ה. פרש"י ויחי מט, לא.
101 סוכה נא, סע"א — במשנה.
102 ראה מעייני הישועה ע' 37.

94 הל' רוצח ושמירת נפש פ"א ה"ד. וראה רדב"ז הל' סנהדרין ספ"ח.
95 אבות פ"ו מ"י. — ולהעיר, שיש גורסין ארבעה קנינים (ראה שינויי גירסאות שם) — מספר השיך ליום זה, יום רביעי בשבוע.
96 חו"מ הל' נזקי גוף ונפש ס"ד.
97 ויצא ל, כד.

שנת תורה, ובאופן ד"שני אור", נגלה ונסתר, כפי שנמשכים ומתגלים גם למטה, בגדרי הזמן, "זלמן" אותיות "לזמן", עד לבחי' ה"עקב", שגם בו מאיר ומתגלה היו"ד, כנ"ל.

ובזה נכללת גם שמחה הקשורה עם תורה — "פיקודי ה' ישרים משמחי לב"¹⁰³, שעי"ז ניתוסף גם בשמחה, דמכיון שהתורה היא למעלה ממדידה והגבלה, "ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים"¹⁰⁴, הרי גם השמחה הקשורה עם התורה היא למעלה ממדידה והגבלה.

ובפשטות — חזקה על כל השנה כולה, שנעשית שנת תורה ושנת מצוות, ושנת שמחה, ובאופן דשמח תשמח, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לאחרים, "הקהל את העם האנשים והנשים והטף".

ועוד והוא העיקר — שהולכים כולם יחדיו לקבל פני משיח צדקנו, ביחד עם שבעת האושפיון שבזהר, שאחד מהם הוא דוד המלך, דוד מלכא משיחא, וכן האושפיון החסידיים שעל ידם נעשית הפצת המעיינות דפנימיות התורה חוצה, שאז קא אתי מר, דא מלכא משיחא¹⁰⁵.

וכל ענינים אלו — במעשה בפועל, ומתוך שמחה וטוב לבב, ולהמשיך על כל השנה כולה.

103) תהלים יט, ט. וראה שו"ע אדה"ז או"ח ה"ה.
 סצ"ג ס"ג. 105) ראה אגה"ק דהבעש"ט — כש"ט
 104) איוב יא, ט. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א בתחלתו. ובכ"מ.